สภาพแวดล้อมคณะพัฒนาการท่องเที่ยว

PRESENTATION BY KAVINRATH ATTAWONGCHAYAKORN

สถานการณ์โลกที่กระทบกับคณะพัฒนาการท่องเที่ยว

AI & AGENTIC TRAVEL ERA

บริบทโลก นักท่องเที่ยวเกือบครึ่งหนึ่ง ประมาณ 49% จากผลสำรวจของ IATA ปี 2026 ใช้ AI ในการวางแผนการเดินทาง ค้นหาเที่ยวบิน และเปรียบเทียบราคา นอกจากนี้เทคโนโลยี Agentic AI กำลังเริ่มเข้ามาจัดการการจองและการเดินทางแบบเบ็ดเสร็จในขั้นตอนเดียว ขณะเดียวกัน ภาคธุรกิจโรงแรมและบริการใช้ AI เพื่อสร้างประสบการณ์เฉพาะบุคคล (Hyper-Personalization) และลดต้นทุนแรงงาน

AI & AGENTIC TRAVEL ERA

ผลกระทบต่อคณะฯ

- **หลักสูตรเดิมเสี่ยงล้าสมัย** ทักษะงานบริการขั้นพื้นฐาน การจองตั๋ว หรือการเป็นตัวแทนนำเที่ยวแบบดั้งเดิม กำลังถูกลดบทบาทลง บัณฑิตยุคใหม่จำเป็นต้องมีทักษะ AI & Digital Literacy, การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) และการบริหารจัดการธุรกิจบริการด้วยเทคโนโลยีควบคู่ไปกับทักษะความเป็นมนุษย์ (Empathy และ Human Touch) ที่ AI ทดแทนไม่ได้

การเปลี่ยนผ่านสู่การท่องเที่ยวเชิงฟื้นฟูและผลกระทบเชิงบวก

- บริบทโลก แนวโน้มโลกก้าวผ่านคำว่าลดผลกระทบไปสู่ Regenerative Tourism และ Positive-Impact Experiences ที่นักท่องเที่ยวต้องการให้การเดินทางของตนช่วย**ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม** สร้างรายได้ให้ชุมชนอย่างเป็นธรรม และมีรายงานความยั่งยืน ที่ตรวจสอบได้จริง รวมถึงกระแสการท่องเที่ยวช่วงฤดูฝน (Green season) เพื่อหลีกเลี่ยงความแออัดและสภาพอากาศแปรปรวน

การเปลี่ยนผ่านสู่การท่องเที่ยวเชิงฟื้นฟูและผลกระทบเชิงบวก

ผลกระทบต่อคณะฯ

- จุดแข็งดั้งเดิมของคณะฯ (จริงหรือไม่) ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวโดยชุมชน ตรงกับความต้องการของตลาดโลก คณะฯ สามารถยกระดับองค์ความรู้ไปสู่การวัดผลกระทบเชิงบวก การรับรองมาตรฐานความยั่งยืน และการพัฒนาการท่องเที่ยวช่วงนอกฤดูกาล (Green Season) ในพื้นที่ภาคเหนือ

เศรษฐกิจประสบการณ์และอัตลักษณ์ท้องถิ่น (EXPERIENCE ECONOMY AND LOCAL IDENTITY)

- **บริบทโลก** นักท่องเที่ยวทั่วโลกลดความสนใจในการเที่ยวชมสถานที่สำคัญแบบฉาบฉวย (ชะโงกทัวร์หายไป) แต่หันมาทุ่มงบประมาณให้กับกิจกรรมที่ลงมือทำจริง (Hands-on Experiences) เช่น เวิร์กชอปงานคราฟต์ท้องถิ่น ชั้นเรียนทำอาหารพื้นเมือง และเรื่องราวทางวัฒนธรรม โดยยอดจองกิจกรรมเวิร์กชอปและงานฝีมือทั่วโลกเติบโตพุ่งสูงขึ้นเกือบเท่าตัวในปี 2026 สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของ “ประสบการณ์” รวมถึงกระแส Wellness แ]t Longevity ที่เน้นการดูแลสุขภาพกายและใจระยะยาว

เศรษฐกิจประสบการณ์และอัตลักษณ์ท้องถิ่น (EXPERIENCE ECONOMY AND LOCAL IDENTITY)

ผลกระทบต่อคณะฯ

- การสร้างมูลค่าเพิ่มจากทุนทางวัฒนธรรมและอาหาร โดยคณะฯ ควรผลิตบัณฑิตและงานวิจัยที่ทำหน้าที่เป็น "นักออกแบบประสบการณ์" (Experience Designer) และ "นักเล่าเรื่อง" (Storyteller) ที่สามารถนำวัตถุดิบ อาหารล้านนา และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและวัฒนธรรมมูลค่าสูงได้

ความผันผวนทางภูมิรัฐศาสตร์ เศรษฐกิจโลก และพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

- **บริบทโลก** ความตึงเครียดทางภูมิรัฐศาสตร์ สงคราม และความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจโลก ทำให้การท่องเที่ยวระหว่างประเทศมีความเปราะบางสูง
- ส่งผลให้ตัวเลขนักท่องเที่ยวต่างชาติในไทยช่วงปี 2569 มีความผันผวน และหดตัวในบางตลาดหลัก ขณะที่นักท่องเที่ยวเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นการเที่ยวระยะสั้นแต่บ่อยครั้งขึ้น หรือการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจผสมพักผ่อน

ความผันผวนทางภูมิรัฐศาสตร์ เศรษฐกิจโลก และพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

ผลกระทบต่อคณะฯ

- ความท้าทายด้านความเชื่อมั่นของอาชีพ โดยความผันผวนของภาคท่องเที่ยวอาจทำให้ผู้ปกครองและนักเรียนลังเลในการเลือกเรียนสาขาการท่องเที่ยว คณะฯ จึงต้องสื่อสารภาพลักษณ์ใหม่ของหลักสูตรที่ครอบคลุม "เศรษฐกิจบริการและการจัดการประสบการณ์" ที่มีความยืดหยุ่นและประยุกต์ใช้ได้ในหลายอุตสาหกรรม ไม่ใช่แค่การพึ่งพานักท่องเที่ยวต่างชาติเพียงอย่างเดียว

การยกระดับจุดยืน (Repositioning) ของหลักสูตร จากเดิมที่ผูกติดอยู่กับความผันผวนของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ มาเป็น

พลวัตตลาดอุดมศึกษาโลก: การเรียนรู้ระยะสั้นและตลาดการท่องเที่ยวเชิงการศึกษา (MICRO-CREDENTIALS & EDUCATIONAL TOURISM)

บริบทโลก

- ตลาดการท่องเที่ยวเชิงการศึกษา (Educational Tourism) ทั่วโลกกำลังเติบโตอย่างก้าวกระโดด คาดการณ์เติบโตเฉลี่ย 17.2% ต่อปีในช่วงปี 2026–2036 โดยเฉพาะในรูปแบบ หลักสูตรระยะสั้น (Short-Term Programs) และระบบสะสมหน่วยกิต (Micro-credentials) ที่ผู้เรียนและวัยทำงานต้องการอัปเกรดทักษะเฉพาะทางโดยไม่ต้องใช้เวลาเรียนเต็มหลักสูตร 4 ปี

พลวัตตลาดอุดมศึกษาโลก: การเรียนรู้ระยะสั้นและตลาดการท่องเที่ยวเชิงการศึกษา (MICRO-CREDENTIALS & EDUCATIONAL TOURISM)

ผลกระทบต่อคณะฯ

การปรับโมเดลธุรกิจการศึกษา ทำให้คณะฯ ไม่สามารถพึ่งพารายได้จากนักศึกษาปริญญาตรีภาคปกติเพียงอย่างเดียวได้อีกต่อไป แต่ต้องใช้ทำเลที่ตั้งในจังหวัดเชียงใหม่เป็นจุดขายในการเปิดหลักสูตรระยะสั้น (Non-degree / Credit Bank / Short Course) หลักสูตรแลกเปลี่ยนนานาชาติระยะสั้น และโปรแกรมศึกษาดูงานด้านความยั่งยืนและวัฒนธรรมล้านนา เพื่อดึงดูดผู้เรียนทั้งในและต่างประเทศ

โครงสร้างประชากร

- **ฐานเด็กเกิดใหม่ที่ลดลงครึ่งหนึ่ง** ในปี พ.ศ. 2550 (กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน) ประเทศไทยมีเด็กเกิดใหม่ 811,384 คน แต่ในปี พ.ศ. 2568 ยอดเด็กเกิดใหม่ลดลงเหลือเพียง 416,574 คน (ต่ำสุดในรอบ 75 ปี) และคาดว่าในปี พ.ศ. 2569 จะลดลงต่ำกว่า 400,000 คน
- **อัตราการเรียนต่อระดับอุดมศึกษา (Gross Enrollment Rate)** ในอดีตจนถึงปัจจุบัน สัดส่วนของประชากรวัย 18 ปีที่เข้าสู่ระบบอุดมศึกษาจะอยู่ที่ประมาณ 50% ของจำนวนเด็กเกิดในรุ่นนั้น (เช่น รุ่นปี 2550 ที่มีเด็กเกิด 8.1 แสนคน มีผู้เข้าเรียนปริญญาตรีใหม่ทั่วประเทศราว 4–4.8 แสนคน)
- **จุดวิกฤตในอีก 18 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2586–2587)** เมื่อฐานเด็กเกิดใหม่เหลือเพียง ~400,000 คน และคิดอัตราการเข้าเรียนต่อที่ 50% จำนวนนักศึกษาเข้าใหม่ระดับปริญญาตรีทั่วประเทศจะเหลือเพียง ~200,000 รายต่อปี (หายไปมากกว่าครึ่งหนึ่งของปัจจุบัน) ขณะที่จำนวนที่นั่งในสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศมีรองรับไว้กว่า 500,000–600,000 ที่นั่ง

DEMOGRAPHIC CLIFF TIMELINE

ปีเข้าศึกษา (พ.ศ.)	รุ่นปีเกิด (พ.ศ.)	จำนวนเด็กเกิดใหม่ในรุ่นนั้น	ประมาณก (~50%)
2569 (ปัจจุบัน)	2551	~797,000 คน	~400,000-
2573 (อีก 4 ปี)	2555	~759,000 คน	~380,000
2578 (อีก 9 ปี)	2560	~702,000 คน	~350,000

ผลกระทบจากโครงสร้างประชากรต่อคณะ

1. **การเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมาย From 18–22 to All-Age Learners** กลุ่มอายุ 18–22 ปีลดลง ประชากรกลุ่มใหญ่ที่สุดของประเทศในอีก 10–20 ปีข้างหน้าคือ กลุ่มวัยทำงานและวัยก่อนสูงอายุ (Pre-aging / Silver Generation) ซึ่งมีจำนวนกว่า 18 ล้านคน
2. ขยายฐานผู้เรียนไปสู่ตลาด Lifelong Learning / Upskill & Reskill สำหรับคนทำงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ รวมถึงหลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวและสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

ผลกระทบจากโครงสร้างประชากรต่อคณะ

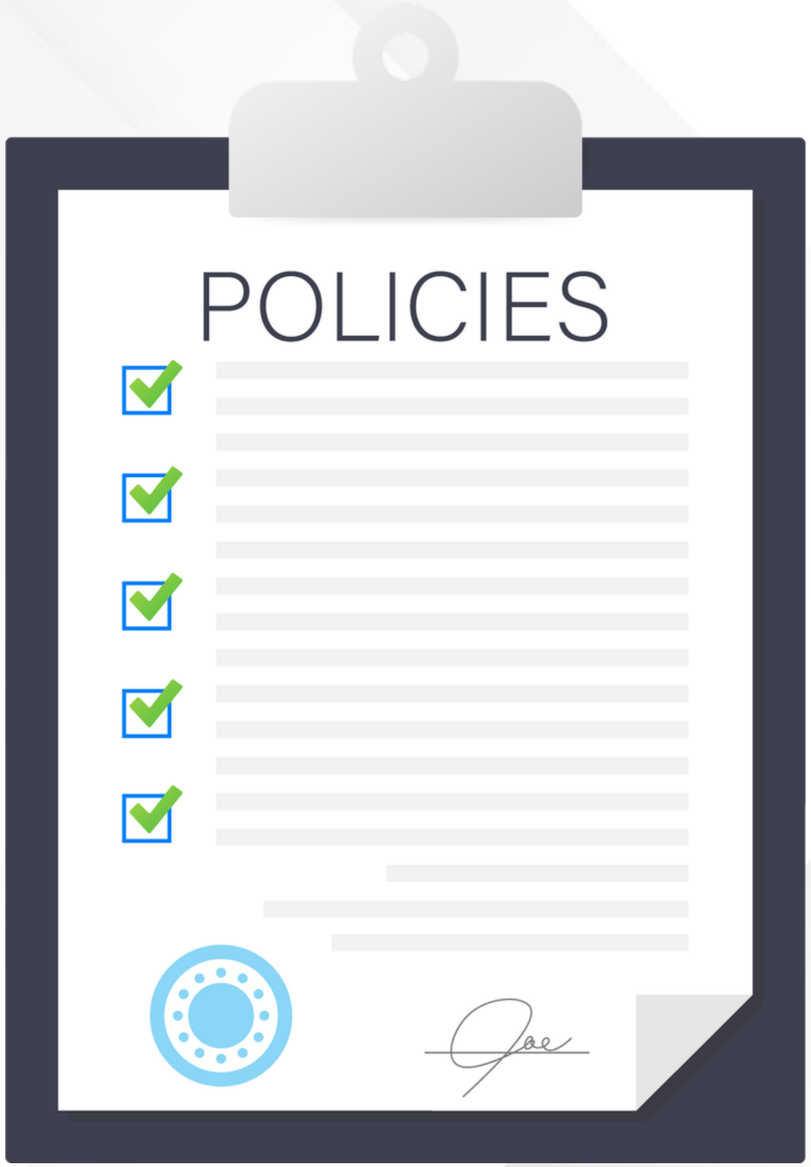
การขยายฐานตลาดนักศึกษาต่างชาติ เมื่อตลาดในประเทศหดตัว การขยาย/เพิ่มจำนวนนักศึกษาจากกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน (CLMV) จีน และเอเชียใต้ เข้ามาเรียนในหลักสูตรนานาชาติ หลักสูตรสองภาษา หรือโปรแกรมแลกเปลี่ยนระยะสั้น

การปรับโครงสร้างรายได้

- ลดสัดส่วนการพึ่งพางบประมาณและค่าหน่วยกิตปริญญาตรี โดยเพิ่มสัดส่วนรายได้จากบัณฑิตศึกษา เพิ่มจำนวนนักศึกษาต่างชาติ การขับเคลื่อนหลักสูตรฝึกอบรม summer/winter school งานวิจัยเชิงพื้นที่ งานบริการวิชาการที่ปรึกษาให้กับ อปท. และภาคเอกชนรวมถึงการพัฒนาพื้นที่และทรัพยากรของคณะฯ ให้เกิดรายได้เชิงพาณิชย์และนวัตกรรมการท่องเที่ยว

นโยบายระดับชาติของประเทศไทยและบริบทของระบบอุดมศึกษาไทย

ช่วงรอยต่อปีงบประมาณ พ.ศ. 2569–2570 กำลังเคลื่อนตัวไปสู่ "การเปลี่ยนผ่านเชิงโครงสร้าง" ทั้งในมิติเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและการจัดสรรงบประมาณอุดมศึกษา ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อคณะพัฒนาการท่องเที่ยว

1. นโยบายของกระทรวง อว. (พ.ศ. 2569–2570) การเปลี่ยนมหาวิทยาลัยสู่ "ผู้สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ"
2. การปฏิรูปการจัดสรรงบประมาณอุดมศึกษาและระบบการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น
3. นโยบายเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของไทย: "เน้นคุณค่า (VALUE) มากกว่าปริมาณ (VOLUME)"
4. การแข่งขันในระบบอุดมศึกษาไทยและภูมิภาคภาคเหนือ
5. ทิศทางทุนวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ (กองทุน ววน. / บพท. / วช. / NIA)

- ภายใต้นโยบายของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) มุ่งเน้นเป้าหมายการเปลี่ยนผ่านประเทศไทยสู่ "เศรษฐกิจมูลค่าสูง (INNOVATION-DRIVEN GROWTH)" ภายในปี 2030 (พ.ศ. 2573) โดยมีจุดเน้นสำคัญที่กระทบต่อคณะฯ โดยตรง
- การยกระดับเครื่องยนต์เศรษฐกิจเดิม (UPGRADE EXISTING ENGINE) รัฐบาลและ อว. ผลักดันการเพิ่มผลิตภาพให้ฐานเศรษฐกิจหลักของประเทศ ได้แก่ การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ (CREATIVE TOURISM) ที่ใช้วัฒนธรรม ดนตรี กีฬา ศิลปะ มาสร้างรายได้ใหม่ ควบคู่กับ เกษตรมูลค่าสูง (AGRI-TECH) ซึ่งตรงกับอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้และคณะพัฒนาการท่องเที่ยว

- นโยบาย "เรียนได้งบ จบได้งาน" และ AI for ALL: อว. ปรับแนวทางการสนับสนุนงบประมาณและการจัดการศึกษาให้ผูกโยงกับการมีงานทำจริงของบัณฑิต (KPI ด้านการมีงานทำภายใน 1 ปี) และการบูรณาการทักษะ AI เข้าไปในทุกสาขาวิชาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ
- การผลักดันสู่ความเป็นเลิศเฉพาะทาง (University Ranking & Niche Excellence) โดยอว. สนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาสร้างความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านให้ติดอันดับโลกในรายสาขา (Subject Ranking) มากกว่าการแข่งขันแบบเหมารวมทุกด้าน

การปฏิรูปการจัดสรรงบประมาณอุดมศึกษา และระบบการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น

- งบประมาณมุ่งเป้าและกองทุนเพื่อพัฒนาการอุดมศึกษา (พ.ศ. 2569–2571) การจัดสรรงบประมาณแผ่นดินแบบฐานเดิมมีแนวโน้มจำกัดมากขึ้น โดยงบประมาณใหม่จะถูกเทไปยังโครงการที่ตอบโจทย์การพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูง การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank)

- หลักสูตรฐานสมรรถนะและ Non-degree กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาเปิดกว้างให้มีการจัดการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่น (Modular System) สามารถเทียบโอนประสบการณ์ทำงานและเปิดหลักสูตรระยะสั้นร่วมกับสถานประกอบการ เพื่อตอบสนองคนวัยทำงานที่ต้องการ Upskill/Reskill โดยไม่ต้องเรียนปริญญาตรี 4 ปีแบบดั้งเดิม

การแข่งขันในระบบอุดมศึกษาไทยและภูมิภาคภาคเหนือ

ความท้าทายจากสถาบันฝึกอบรมเอกชนและภาคธุรกิจ ซึ่งเครือโรงแรมขนาดใหญ่ สายการบิน และแพลตฟอร์มออนไลน์ ต่างจัดตั้ง Academy ของตนเองเพื่อฝึกอบรมบุคลากรเฉพาะทาง

ทิศทางทุนวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ

(กองทุน ววน. / บพท. / วช. / NIA)

แหล่งทุนวิจัยหลักของประเทศในรอบปีงบประมาณ พ.ศ. 2570 ให้ความสำคัญกับงานวิจัยที่ "วัดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมได้จริง (Impact-Driven Research)" มากกว่าการตีพิมพ์ทางวิชาการเพียงอย่างเดียว

การพัฒนาพื้นที่และเศรษฐกิจฐานราก (บพท.) เน้นการยกระดับผู้ประกอบการชุมชน (Local Enterprises) การจัดการทุนทางวัฒนธรรมและอาหารพื้นถิ่น และการสร้างกลไกการบริหารจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

นวัตกรรมธุรกิจและ Soft Power (NIA / วช.) เน้นการสร้างต้นแบบธุรกิจท่องเที่ยวใหม่ๆ (Tourism Tech, Wellness Innovation, Low-Carbon Package) ที่สามารถนำไปขยายผลเชิงพาณิชย์หรือสร้างรายได้ให้ท้องถิ่นได้